Gemeente Molenlanden
Postbus 5
2970 AA Bleskensgraaf

Papendrecht, 30 mei 2024

Betreft: Windmolens gebied J, Oud-Alblas/ grenzend aan Papendrecht en Wijngaarden

Geachte raadsleden,

Namens de leden van de werkgroep J van de Windverkenning Alblasserwaard bieden wij u aan het onder weergegeven advies over de eventuele plaatsing van windmolens in de Alblasserwaard in het algemeen en op vlek J in het bijzonder.

In de afgelopen periode zijn velen van ons rechtstreeks betrokken geweest bij, en/of persoonlijk aanwezig geweest op, de voorbereidende bijeenkomsten in Giessenburg, georganiseerd en begeleid door het Uitvoeringsteam RES Alblasserwaard en Public-Mediation.
Ook in de media is er veel over te doen geweest en lang niet iedereen was onverdeeld positief (eerder gewoon negatief) over zowel het proces aldaar als de algemene beleving van een gevoel van betrokkenheid en inspraak bij het onderwerp Windmolens in onze mooie waard.

Niettemin willen wij op voorhand stellen dat we gemerkt hebben dat het genoemde team wel degelijk getracht heeft lering te trekken uit de inhoudelijk geuite kritiek en dat zij zeker alles doen om de werkgroepen te faciliteren rondom uit te brengen adviezen aan uw college. Laat onverlet dat de tijdspanne ongelukkig is (in vakantieperiode) en de tijdsdruk hoog is. Er moet snel gehandeld worden. En los van hetgeen, bij mogelijk uitblijven van (positief/instemmende) adviezen vanuit bewoners van de waard, een Provincie zelfstandig van plan is te doen, willen we toch een poging wagen als rechtstreeks betrokkenen bij hetgeen bekend is als mogelijke zoeklocatie **"Vlek J".**

Uit alle vragen en opmerkingen, geuit tijdens genoemde bijeenkomsten en nadien, blijkt dat bewoners **tegen** de komst van windturbines zijn in het polderlandschap gebied J (Oud-Alblas / Wijngaarden/Papendrecht). Een aantal vragen en opmerkingen gingen over de effectiviteit en noodzaak van de windturbines in de energieopgave (de doelstelling voor Windenergie op land zijn al gehaald) en of dit ook anders ingevuld kan worden. Dit omdat de windturbines een zeer grote en onomkeerbare negatieve impact zullen hebben op het authentieke open polderlandschap en alle mensen die leven in de buurt van deze windturbines.

De gehouden enquête achten wij zowel qua proces zelf, maar ook de communicatie erover, zeer dubieus. Zeker wanneer je de indruk wekt, gestuurd, dat niet-plaatsing eigenlijk geen optie meer zou zijn.

Daarnaast blijkt ook uit de gestelde vragen tijdens de bijeenkomsten dat de bewoners hun zorgen uiten over de impact op het milieu en gezondheid. Er is veel angst en onzekerheid onder de mensen. **Op de volgende 2 bladzijden geven we u graag een samenvatting met de adviezen en aanbevelingen uit het rapport van werkgroep J** wat is opgesteld ten behoeve van de gemeenteraad van Molenlanden en Gorinchem (RES). De diverse aspecten zijn opgesomd en samengevat tijdens de bijeenkomsten.

Het gehele rapport van werkgroep J is als **aparte bijlage** toegevoegd evenals de beschouwing van de heer Prof.dr. D. Gommers uit Wijngaarden wat betreft de effecten volksgezondheid.

Wij vertrouwen erop dat u als gemeenteraad en college van Molenlanden **goede nota neemt van onze adviezen en aanbevelingen uit het héle rapport !!.**

Hoogachtend,
Leden Werkgroep J.

Bijlages: 1. Rapport Werkgroep J.
2. Kaart met effect geluid Windmolens J en K
3. Notitie Gezondheid van Prof. Dr. Gommers
4. Bericht 2023 Almere Deze Week (Bisfenol-A)

SAMENVATTING ADVIEZEN/AANBEVELINGEN

UIT HET RAPPORT WINDVERKENNING ALBLASSERWAARD VAN WERKGROEP J T.B.V. DE GEMEENTERAAD VAN MOLENLANDEN EN GORINCHEM.

1.1. **Noodzaak voor wind op land (blz. 2)**
De werkgroep verzoekt het gemeente(bestuur) om zich in te zetten om de RES-doelstelling te (laten) herijken en te kijken of de invulling van deze doelstelling met Wind op Land nog wel langer de juiste keuze is zodat de bouw van windturbines in onze prachtige Alblasserwaard overbodig is.

2.1. Gezondheidsrisico's (blz. 3 en 4)
Advies voor de gemeente Molenlanden om uit hoofde van goed bestuur het RIVM-advies over te nemen om een strengere geluidsnorm dan 47 dB te hanteren en mede gezien de (wetenschappelijke) en andere publicaties in relatie tot de praktijk waarbij gezondheids-schade optreedt voldoende (grotere) afstand tot o.a. woningen aan te houden e.e.a. zoals gesteld op blz. 3 en 4. Ook vragen wij u om kennis te nemen van de inbreng van dhr. D. Gommers uit Wijngaarden. Een autoriteit op het gebied van de gezondheid.

2.2 Gecombineerde gezondheidsrisico's (blz. 4, 5 en 6)
Advies aan de gemeente Molenlanden is om duidelijkheid vooraf te verkrijgen over hoeveel Bisfenol A (een sterk kankerverwekkende stof a la PFAS) de windturbines verspreiden over onze Waard alvorens überhaupt tot vergunningverlening voor de windturbines door gemeente Molenlanden over te gaan.

2.1 Gecombineerde gezondheidsrisico's (blz. 6)
Advies om het "voorzorgprincipe" als uitgangspunt voor het gemeentebestuur van Molenlanden te hanteren.

3.1 Onevenwichtige totstandkoming zoekgebieden (blz. 7 en 8)
Verzoek aan de gemeente Molenlanden om niet het probleem over de schutting bij Papendrecht te deponeren maar conform goed- en collegiaal bestuur de motie van Gorinchem te volgen waarin staat "om de omliggende gemeenten goed mee te nemen in de ontwikkelingen". Vlek J is meer dan zomaar een puntje van de Alblasserwaard waar verondersteld wordt dat men de effecten van windmolens "er wel bij kan hebben gezien alle drukte"!!. Men wil daar juist GEEN windmolens!

3.2 Aantasting woon/leefmilieu bestaande (en nieuwe) woonwijken (blz. 8 en 9)
Advies van werkgroep J is om zoeklocatie J te schrappen van de shortlist gezien de negatieve impact op het woon/leefmilieu en welbevinden van tienduizenden inwoners van Alblasserwaard-West als zijnde het dichtstbevolkte gebied van de Waard. (Papendrecht, Oud-Alblas en Wijngaarden). Uitbreidingsplannen Oud-Alblas (zuid) de nieuwe woningen komen BINNEN die norm van 500 meter !!

3.4 Hinder/geluidsoverlast locatie J specifiek voor Papendrecht (blz. 9 en 10)
Advies idem als 3.2 maar dan gespecificeerd voor Papendrecht.

3.5 Gascompressorstation (veiligheidsrisico's) (blz. 10 en 11)
Advies is om vanwege veiligheidsaspecten m.b.t. het gasstation grote delen van locatie J, K en L2 te schrappen.

3.7 Cultuurhistorische waarden van het polderlandschap (blz. 12)
Advies verder uitwerken van de cultuurhistorische waarden zoeklocatie J e.e.a. zoals ook gesteld door Arcadis bij het uitwerken van de shortlist.

3.9 Bescherming natuurwaarden (vogelgebied) (blz. 12)
Inzichtelijk dient te worden gemaakt welke risico's er zijn voor de populatie van vogels en vleermuizen zoals ook gesteld door Arcades bij het opmaken van de shortlist zoeklocaties.

3.10 NNN-Netwerk (blz. 12 en 13)

Inzichtelijk dient te worden gemaakt of het wel/niet mogelijk is om in of op korte afstand van dit NNN-gebied windturbines te realiseren zoals ook vermeld door Arcadis.

3.11 Werelderfgoed Molens van Kinderdijk (blz. 13)

Uiteraard zijn de werkgroepsleden ook trots op het werelderfgoed Kinderdijk.
Het zijn juist de locaties J (zie rode pijlen in rapport J) K en L die het aanzien van het werelderfgoed beschadigen. Ons advies is de genoemde locaties J, K en L te schrappen als zoeklocatie voor windturbines om ons Werelderfgoed te kunnen behouden voor ons nageslacht.

4. Afsluiting

Advies van de werkgroep J is om het gestelde in het nieuwe regeerakkoord van de PVV, NSC, VVD en BBB waarin is afgesproken dat er een stop op de bouw van windturbines op land komt met beide handen aan te grijpen.

<<

RAPPORT

WERKGROEP J

Windverkenning Alblasserwaard

TBV. RES GORINCHEM/MOLENLANDEN

30 MEI 2024

INLEIDING

In deze inleiding geven wij u allereerst t.b.v. de leesbaarheid een overzicht van de onderwerpen in het rapport behandeld. Kort samengevat is het rapport uitgewerkt in drie hoofdstukken waar de bijbehorende onderwerpen/thema's zijn ondergebracht. Dit zijn:

1. HOOFDSTUK 1: De noodzaak voor Wind op Land in relatie tot de RES-doelstelling.
2. HOOFDSTUK 2: Gezondheidsrisico's en milieurisico's algemeen bij windturbines.
3. HOOFDSTUK 3: Specifieke bezwaren voor locatie J tussen Papendrecht/Oud-Alblas bij plaatsing van windturbines.
4. AFSLUITING

OVERZICHT ONDERWERPEN/THEMA'S IN HET ADVIES

Het advies werken we uit langs 3 hoofdlijnen verdeeld in 3 hoofstukken en paragrafen.

1. Een algemene over de noodzaak van windturbines in relatie tot RES-doelstelling.
   1.1. De noodzaak voor Wind op Land (blz. 2)

2. De bijkomende schadelijke effecten bij plaatsing van de molens in de Waard wat voor **alle locaties** in de Waard van belang is. Hieronder vallen:
   2.1. Gezondheidsrisico's, zorgplicht, verzuim onderzoek, EU-richtlijnen. (Blz. 2/3)
   2.2. Gecombineerde gezondheidsrisico's en milieu. Vervuiling door Bisfenol-A (het PFAS van de windindustrie) en andere ernstige gezondheidsrisico's en vervuilingen (Blz. 4 en 5)
   2.3. Brand in turbines. (Blz. 5 en 6)

3. Vervolgens geven we een toelichting/advies op **specifiek het zoekgebied J** tussen Oud-Alblas, Wijngaarden en Papendrecht waarom windturbines op die locatie ook vanuit ander oogpunt dan veiligheid en gezondheid ongewenst zijn op die locatie J.
   3.1. Onevenwichtige totstandkoming van zoekgebieden door Arcadis. (Blz. 6 en 7)
   3.2. Nabijheid van veel bestaande woningen in Papendrecht en Oud-Alblas (blz.7/8)
   3.3. Geluidsoverlast specifiek locatie J bewoners Papendrechtse wijken. (Blz.8/9)
   3.4. Impact op toekomstige nieuwe woningbouw Oud-Alblas Zuid. (Blz. 9)
   3.5. Veiligheid Gascompressiestation Wijngaarden. (Blz. 10 en 11)
   3.6. Landschappelijke aantasting. (Blz. 11)
   3.7. Cultuurhistorische waarden van het polderlandschap. (Blz. 11)
   3.8 Archeologie (Blz. 11)
   3.9. Bescherming Natuurwaarden (vogelgebied) (Blz. 11 en 12)
   3.10. Natuurnetwerk (NNN-netwerk) (Blz. 12)
   3.11. Werelderfgoed UNESCO molens van Kinderdijk. (Blz. 12 en 13)
4. AFSLUITING (Blz. 13)

1. DE NOODZAAK VAN WINDTURBINES

1.1. NOODZAAK VOOR WIND OP LAND

De doelstelling voor Wind op Land leek lange tijd niet gehaald te gaan worden, maar inmiddels is de RES-doelstelling van 6000 MW gerealiseerd. Zie link.
https://www.rvo.nl/sites/default/files/2023-05/Monitor-wind-op-land-2022.pdf
De ambitie van de gemeente Gorinchem/ Molenlanden komt voort uit de RES-doelstelling, maar mag onzes inziens niet los gezien worden van de landelijke ambitie. De ontwikkeling van zon op dak/ zonneparken en wind op land is daarnaast veel groter dan gedacht ten tijde van het opstellen van de RES'sen. Nederland is hierbij zelfs koploper geworden in de EU. Kortom, de noodzaak voor wind op land is voor het behalen van de landelijke doelstellingen geen noodzaak meer. Dus de vraag is waar zijn we nu mee bezig? Dit kan men zich terecht afvragen, ook als gemeentebestuur, aangezien de doelstelling Wind op Land al gehaald is. Daarom zouden wij de/het gemeente(bestuur) willen verzoeken om zich in te zetten om de RES-doelstelling te (laten) herijken en te kijken of de invulling van deze doelstelling met wind op land nog wel langer de juiste keuze is wat windturbines in onze Waard overbodig maakt.

2. GEZONDHEIDSRISICO'S (GIFSTOFFEN/ ERNSTIGE OVERLAST)

2.1 GEZONDHEIDSRISICO'S:

Industriële windturbines (IWT's) en gezondheidsschade zijn het onderwerp dat steeds meer in de publiciteit komt.
Artikel 21 van de Nederlandse Grondwet legt de overheid de zorgplicht op voor de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu.
Artikel 22 van de Nederlandse Grondwet legt de overheid de plicht op maatregelen te treffen ter bevordering van de volksgezondheid. Beide artikelen zijn opgenomen in het hoofdstuk grondrechten van onze Grondwet. Behalve grondrechten voor de burger houden de artikelen een voorzorgplicht voor de overheid in om te voorkomen dat burgers en milieu worden blootgesteld aan risico's.

Vanaf 2010 wordt de Nederlandse overheid in toenemende mate verweten onvoldoende invulling te geven aan beide grondrechten en zich te onttrekken aan zijn voorzorgplicht. Dit is vooral het geval ten aanzien van de risico's waaraan mensen worden blootgesteld die wonen nabij industriële windturbines.
Door het bestaan van allerlei medische onderzoeksrapporten, maar ook in medische en juridische literatuur, is het aspect **"schade voor de gezondheid"** nationaal en internationaal niet meer te verloochenen. In de afgelopen 10 jaren heeft een groot aantal wetenschappers gepleit zorgvuldiger om te gaan met de gezondheid van de mens in de planning en besluitvorming rond de aanleg van windturbineparken.

Het tegendeel is in de huidige besluitvorming helaas het geval. De afstandsnormen in de regelgeving zijn in Nederland sinds 2010 dermate aangepast, ten nadele van omwonenden, dat er geen sprake meer is van daadwerkelijke bescherming tegen gezondheids-en milieuschade. Sterker nog, men hanteert wat dit betreft een inmiddels omstreden minimumnorm van 2 maal de tiphoogte!! Volstrekt onaanvaardbaar !! en uitsluitend gehanteerd om locaties met alleen een economisch model als grondslag tot "potentiële zoeklocatie" te bestempelen.

Van effectief onderzoek **voorafgaand** aan de besluitvorming over windturbineparken is geen sprake. Ondanks dat EU-richtlijnen, waaronder met name de richtlijn Strategische Milieu Beoordeling (SMB) uit 2001, een dergelijk onderzoek aan de Nederlandse overheid wel voorschrijven. Inmiddels wordt in rechtszaken de Nederlandse bestuursorganen nalatigheid verweten en zijn bij onder meer de Raad van State in beroepszaken tegen de planning van windturbineparken prejudiciële vragen opgeworpen aangaande de plicht tot uitvoering van de EU-richtlijnen. Dit mede naar aanleiding van een uitspraak op 25 juni 2020 van het Hof van Justitie van de EU.

Met dit rapport wil het DEI (https://www.windwiki.nl/wp-content/uploads/2021/04/Voorkom-het-windturbinesyndroom-DEI.pdf) de inspanningen ondersteunen van onder meer medici, juristen, overheden en bewoners om de gezondheidsschade serieuze aandacht te geven in de besluitvorming. Opdat in de besluitvorming over windturbineparken door de bestuursorganen en de rechtscolleges de stand van de medische inzichten volwaardig meegenomen wordt.

Dit rapport is een aanbeveling voor alle bestuursorganen en rechtscolleges om het voorzorgprincipe voor de gezondheid van de mens te plaatsen in het hart van de besluitvorming over met name windturbineparken. Maar ook bij alle andere beslissingen in de energietransitie, waarbij volgens de normstelling van de EU sprake is van aanzienlijke milieugevolgen. Op grond van de normstelling van de EU dient vooraf aan de besluitvorming door onderzoek met wetenschappelijke zekerheid vast komen te staan dat het bestaande beschermingsniveau voor een gebied niet zal worden aangetast door de voorgenomen plannen. Het nalaten van dit onderzoek zet de deur open dat in alle regio's en gemeenten de blootstelling van bewoners aan gezondheidsrisico's verder wordt vergroot. Het doen van

onderzoek dat voldoet aan de EU-normen is noodzakelijk om de gezondheidsrisico's uit te sluiten en het voorzorgprincipe in te vullen. De noodzaak hiertoe is ook actueel in de besluitvorming in het kader van de zogenaamde Regionale Energie Strategieën (RES).

Ook de "Commissie voor de milieueffecten rapportage" in zake rapport "Nationale windturbine-bepalingen leefomgeving", schrijft onomwonden dat belangen van burgers betreffende gezondheid in de breedste zin, onvoldoende worden meegenomen (https://www.platformparticipatie.nl/windturbinesleefomgeving/ontwerpbesluit-windturbines-leefomgeving/documenten-ontwerpbesluit-windturbinesleefomgeving/default.aspx#folder=2566926)

In tegenstelling wat wordt gesteld in het OWL (Ontwerpbesluit Windturbines leefomgeving), (https://www.windwiki.nl/wp-content/uploads/2023/11/Zienswijze-paramedici-op-het-Ontwerpbesluit.pdf) heeft de WHO juist bezwaar tegen het gebruik van de norm Lden als norm voor turbine geluid. Op blz. 18 "OWL nota van toelichting, doc. 3" wordt een onjuiste weergave van de WHO-adviezen gegeven

De WHO accepteert de Lden namelijk als norm voor stationair geluid. Voor geluidsbronnen met sterke wisselingen en hier wordt windturbinegeluid expliciet genoemd wordt de Lden afgeraden! Zie blz. 86 van de WHO Guidelines uit 2018:

"Based on all these factors, it may be concluded that the acoustical description of wind turbines noise by means of Lden or Lnight may be a poor characterization of wind turbine noise and may limit the ability to observe associations between wind turbine noise and health outcomes".

In Nederlands: "Op basis van al deze factoren kan worden geconcludeerd dat de akoestische beschrijving van het geluid van windturbines door middel van Lden of Lnight een slechte karakterisering van het geluid van windturbines kan zijn en het vermogen om verbanden tussen windturbinegeluid en gezondheidsresultaten waar te nemen kan beperken."

Dit is in lijn met het HUF (Handhaafbaarheids-, Uitvoerbaarheids- en Fraudebestendigheidstoets) advies van de VROM-inspecties aan de minister uit 2009, waarbij conclusies worden getrokken ten aanzien van handhaafbaarheid en fraudegevoeligheid. Zie voor een uitgebreide zienswijze op het "Ontwerpbesluit Windturbines Leefomgeving" (https://docs.wind-watch.org/Leading-Edge-erosion-and-pollution-from-wind-turbine-blades_5_july_English.pdf)

Daarnaast zijn er recent meerdere alarmerende berichten gedeeld van huisartsen waarbij windmolens enorme gezondheidsschade opleveren. Het is dan ook onvoorstelbaar om windmolens, met deze grootte, op relatiefkorte afstanden van woningen te plaatsen.
(https://www.ad.nl/binnenland/een-derde-van-gronings-dorpje-bezoekt-dokter-vanwege-klachten-windturbines~a345fae9/)

De gemeenteraad van Gorinchem nam op 13 april 2021 in meerderheid de motie "Windmolen-vrij Dichtbij" aan. Daarin wordt het college opgeroepen om het advies van het RIVM over te nemen en een strengere geluidsnorm te hanteren dan de wettelijke norm van 47 dB.
Bij deze doen we een oproep op de gemeente Molenlanden om uit hoofde van goed bestuur het RIVM-advies over te nemen in plaats van dit advies te negeren.

Als bijlage bij dit advies wordt tevens gevoegd een aparte beschouwing op de gezondheidseffecten door een bewoner van het gebied en tevens betrokkene bij de werkgroep, de heer Prof. Dr. D. Gommers. De angst is wat dit betreft groot onder de bewoners van de polder.

2.2 GECOMBINEERDE GEZONDHEIDSRISICO'S/ MILIEU

Diverse studies hebben uitgewezen dat er ook een directe correlatie bestaat tussen gezondheid en milieuschade dit als direct gevolg van het plaatsen van windmolens.
Een windmolen is samengesteld uit de volgende onderdelen: de mast, de gondel en de rotorbladen.
Met name rotorbladen worden uitwendig behandeld met epoxy coating. Epoxy bevat 30-40% van de door het WHO aangemerkte "zeer zorgwekkende stof (ZZG)" Bisfenol A .

Erosie van de rotorbladen met grote gezondheids- en milieuschade is een ernstig onderschat probleem.
1. (https://dwarsliggers.eu/index.php?view=article&id=918:wordt-bisfenol-a-de-pfos-van-de-windenergie&catid=28)
2. (https://www.youtube.com/watch?v=og2H7ZxkiMA)
3. (https://www.rivm.nl/bisfenol-a-bpa%20/)
4. (https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2015-0192.pdf)

Ook het RIVM bevestigt het schadelijk effect van Bisfenol A op gezondheid en milieu
(https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/bisphenol)

Er is veel onderzoek gedaan naar dit erosie-probleem en de uitstoot en de verspreiding van fijn stoffen door erosie i. De gevonden hoeveelheden uitstoot van Bisfenol-A fluctueert tussen 30-40%. De stofdeeltjes zijn heel klein (ordegrootte 1 a 10 micrometer, aangeduid als P1 resp. P10). De stofdeeltjes verspreiden zich in een groot gebied rond [1]de windturbine. Voor het beeld: bij een windturbine van 100m hoog is dat voor P10 deeltjes tot 3500m in de omgeving. En we kennen allemaal het fenomeen van fijn zand uit de Sahara (P1 tot P5 deeltjes).
De EU-autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) heeft een strengere norm gedefinieerd voor inname van Bisfenol-A. De norm is per april 2023 een factor 20.000 strenger geworden5. Per kg lichaamsgewicht is de norm gesteld op 0,2 nanogram per dag. Voor iemand met een gewicht van 70kg betekent dat 0,014 microgram Bisfenol per dag als maximum. Dat is omgerekend een blootstelling van zo'n 5 microgram Bisfenol-A per jaar, zo'n 30 epoxy stofdeeltje (P10) per jaar!

Dat Bisfenol-A bij windturbines nu meer aandacht krijgt, blijkt ook uit de vergadering van de Staten van Provincie Flevoland. De toelichting van de aanwezige experts geeft aan dat Bisfenol-A een serieus vraagstuk is. Het antwoord door **Prof. Dr. Meeuwis (Universiteit Leuven, België) op een gestelde vraag is veelzeggend: "mijn advies is stilzetten die windturbines".** En dat zijn er ruim 650 in Flevoland!

Het beeld is dat bisfenol-A "HET PFAS VAN DE WINDINDUSTRIE" is.

De gevolgen van de verspreiding van Bisfenol A zijn zeer ernstig want daarbij komt de volksgezondheid voor iedereen in het geding. En de gezondheid van eenieder is toch het allerbelangrijkste en zou topprioriteit moeten hebben.

In Schotland heeft dit vraagstuk inmiddels meer politieke lading gekregen. En in Nederland vragen milieu en leefomgeving dringend meer aandacht. De kwaliteit van oppervlakte- en grondwater voldoet niet aan de Kaderrichtlijn Water (KRW).
(https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-36475-2.html)
De norm voor Bisfenol-A in drinkwater uit het bindend WHO-advies (2017) wordt nog niet gehaald. (https://iplo.nl/thema/water/oppervlaktewater/kaderrichtlijn-water/)
Er een versnelling nodig is om het milieu niet verder achteruit te laten gaan. Daarnaast milieudelicten gaan onderdeel van het strafrecht worden.
(https://signalenleefomgeving.nl/signalen/sf6-in-windturbines)

Elke windturbine is een kleine verontreinigende Chemoursfabriekje op zich. Met 5 of 6 van deze windturbines worden grote oppervlakken van het water en grond in onze waard vergiftigd met Bisfenol-A. (Zie bijlage "Almere Deze Week" van november 2023)

Er moet eerst duidelijkheid zijn over hoeveel Bisfenol A, dat is een sterk kankerverwekkende stof a la PFAS dat nooit meer uit het milieu zal verdwijnen en een permanente vervuiling zal veroorzaken in onze dorpen in onze Waard. Deze duidelijkheid moet er zijn alvorens überhaupt tot vergunningverlening door gemeente Molenlanden cq plaatsing mag worden overgegaan.
(https://www.windwiki.nl/wp-content/uploads/2023/11/Zienswijze-paramedici-op-het-Ontwerpbesluit.pdf)

Het door de inwoners van Molenlanden gekozen GEMEENTEBESTUUR VAN MOLENLANDEN heeft hier een bijzondere verantwoordelijkheid. Het gaat om de volksgezondheid van de inwoners van Molenlanden waarvoor het gemeentebestuur verantwoordelijk is. Men mag niet wegkijken of verschuilen achter andere instanties of organisaties met hun eigen politieke en/of financiële/economische belangen. De gezondheid van de inwoners van de gemeente is prioriteit nummer 1. Het VOORZORGPRINCIPE is hier op z'n plaats. Dat zou het uitgangspunt van het gemeentebestuur moeten zijn om zo op te komen voor de belangen cq de volksgezondheid van alle inwoners van Molenlanden en buurgemeenten! En de verspreiding van bisfenol-A raakt alle inwoners, van jong tot oud.

De tweede zeer giftige stof die veelvuldig in windmolens wordt gebruikt is SF6 Zwavelhexafluoride [2]
1. (https://signalenleefomgeving.nl/signalen/sf6-in-windturbines)
2. (https://www.windwiki.nl/wp-content/uploads/2022/12/RIVM-2021-Inzicht-in-impact-stoffen-op-zee.pdf)
3. (http://www.bos-cbscsr.dk/2021/05/01/case-of-sf6-in-offshore-wind-energy/)

De Europese Commissie (EC) stelde enkele jaren geleden een verbod in op het gebruik van SF6-gas voor vrijwel alle sectoren. Belangrijke uitzondering daarop is de elektrotechnische industrie. In deze sector wordt dit gas nog volop gebruikt, onder meer in midden spanning schakelsystemen. Daardoor is deze industrie verantwoordelijk voor circa 80 procent van de jaarlijkse uitstoot van dit zeer milieuschadelijke gas. Hoe schadelijk? 1 kilogram SF6-gas staat gelijk aan bijna 24.000 kilo CO2. In 2017 stond de uitstoot van SF6-gas in Europa gelijk aan 6,73 miljoen ton CO2. Dat zijn 1,3 miljoen extra auto's op de weg in een jaar tijd! (https://www.eaton.com/nl/nl-nl/company/news-insights/news-releases/2020/gebruik-sf6-broeikasgas-moet-nu-echt-voorbij-zijn.html)

Gezien bovenstaande gezondheidsrisico's zijn er inmiddels al 3 provincies (Utrecht, Flevoland en Limburg) die de vergunningsverlening voor de bouw van windturbines hebben opgeschort in afwachting van de onderzoeksresultaten naar bisfenol-A.
Wij verzoeken de gemeente Molenlanden om bij de provincie op aan te dringen deze opschorting ook in Zuid-Holland in te stellen.

Buiten deze twee significant aanwezige gevaren voor gezondheid en milieu
is er nog een niet verwaarloosbaar fenomeen: Brand

2.3 BRAND

In de gondel van de windturbine zitten de generator en transformator, maar ook remmen, schakelkasten, transmissies en converters. Door deze onderdelen in combinatie met smeermiddelen, oliën, plastic, koelmiddelen en elektronische componenten is er in de

rotorkop een hoog brandrisico. Kortsluiting, overbelasting, oververhitting en blikseminslag zijn de voornaamste oorzaken van een brand in een windturbine.
Blussen op hoogte is een onmogelijke opgave, gecontroleerd de windmolen te laten afbranden is de enige optie. (https://www.brandweernederland.nl/casus-brand-in-een-windturbine-in-zeewolde/)
Als we bovengenoemd document analyseren is de omgeving tijdens zo'n brand op het niveau van rookgassen en stof/ vallende delen vogelvrij verklaard.
Momentele effecten zijn vaak direct zichtbaar, wat zijn de gezondheid en milieuaspecten op lange termijn? Hoe groot is het risico, de windmolenlobby geeft nauwelijks of onjuiste informatie hierover.

Wanneer informatie te vinden is geeft dit een zorgelijk beeld.
(https://www.firetrace.com/fire-protection-blog/wind-turbine-fire-statistics)
(https://stopthesethings.com/2022/08/27/spontaneous-combustion-wind-turbine-fires-way-more-common-than-industry-claims/)

Hoe kunnen normen omtrent deze zaken worden opgesteld indien de risico's nog niet eens in kaart zijn gebracht? Uiteraard is het belangrijk om vooraf en niet achteraf te inventariseren.
In en breder aspect heeft het Duitse "Bundes rechnungshof" een vernietigend rapport geschreven over de energietransitie waaronder windmolens.
Aangezien er op dit vlak duidelijk een correlatie is tussen Duitsland en Nederland is het van onschatbare waarde om dit in een besluitvorming zwaarwegend mee te nemen.
(https://www.bundesrechnungshof.de/SharedDocs/Downloads/DE/Berichte/2024/energiewende-volltext.pdf?__blob=publicationFile&v=4)

Als laatste staat of valt elke beslissing op basis van de juiste en objectieve informatievoorziening. Duidelijk moge zijn dat vanuit de windmolenlobby, geen of deels onjuiste informatie wordt ingebracht. Uiteraard spelen ook grote financiële belangen een rol.
Belangrijk is dan ook: "Wees bekend met het dossier en weet wie je tegenpartij is "
Dr. Joris J. van Hoof van de Universiteit Twente heeft een goed gedocumenteerd Factsheet onderzoek gedaan naar de schimmige belangen van de windmolenlobby.

Wat is uw moreel en ethisch Kompas als gemeenteraad? Bent u bereid de gezondheid van ons als burgers, onze kinderen, kleinkinderen, onze natuur, onze cultuur en alles wat ons dierbaar is te offeren?

PS. Een deel van bovenstaande in hoofdstuk 2 is openbare informatie en i.v.m. met de korte voorbereidingstijd voor het opstellen van een advies overgenomen vanuit de inbreng van de Klankbordgroep Brandwijk – Molenaarsgraaf van 15 april 2024. Dit doet verder niets af van het grote belang van deze belangrijke informatie.

3. SPECIFIEKE PUNTEN VOOR DE LOCATIE ZOEKGEBIED J (OUD-ALBLAS/ PAPENDRECHT/WIJNGAARDEN)

3.1 Onevenwichtige totstandkoming zoekgebieden

De totstandkoming van de zoekgebieden is een studie op zich. Wij als werkgroep zien een vorm van doelredenatie. Gebieden zijn afgevallen om financiële redenen en niet enkel omwille van 'harde belemmeringen'. Dit houdt bij de Raad van State geen stand, mocht het zover komen. Onzes inziens zijn er onterecht gebieden afgevallen en is dit proces onvoldoende zorgvuldig doorlopen.
Als voorbeeld van de onevenwichtigheid bij de locatiekeuze, in dit geval locatie J is dat de gemeenteraad van Gorinchem juist vanwege de negatieve impact op de bebouwde omgeving/woningen van Gorinchem het plan Avelingen-Oost heeft geschrapt. Op zich hebben we volledig begrip voor deze keuze maar het zou bizar zijn als deze windturbines dan geplaatst worden op de locatie J die wat bezwaren betreft vergelijkbaar is met die van Avelingen-Oost in Gorinchem maar dat het dan opeens bij Papendrecht wel zou kunnen. Dat is dan wel overduidelijk een "Not in my backyard" politiek. Dat kan niet de bedoeling zijn van

Molenlanden hopen wij en is in strijd met behoorlijk bestuur. Deze handelswijze is eveneens in strijd met wat de gemeenteraad van Gorinchem voorstaat die stelt dat onze oplossing niet het probleem van de ander mag worden. Bij windturbines op locatie J wordt het juist wel het probleem van de ander.
NB. De gemeenteraad van Gorinchem nam op 13 april 2021 in meerderheid de motie "Windmolen-vrij Dichtbij" aan. Daarin wordt het college opgeroepen om de omliggende gemeenten goed mee te nemen in de ontwikkelingen.
Bij deze doen wij als werkgroep J een oproep aan de gemeente(raad) en college van Molenlanden om uit hoofde van goed- en collegiaal bestuur de oproep van de gemeenteraad van Gorinchem te volgen en niet het probleem over de schutting te deponeren bij het volledig volgebouwde en dichtbevolkte buurgemeente Papendrecht.
Het lijkt er nu toch wel erg sterk op dat men het probleem verschuift naar de gemeente Papendrecht die geen directe heeft in de keuze.

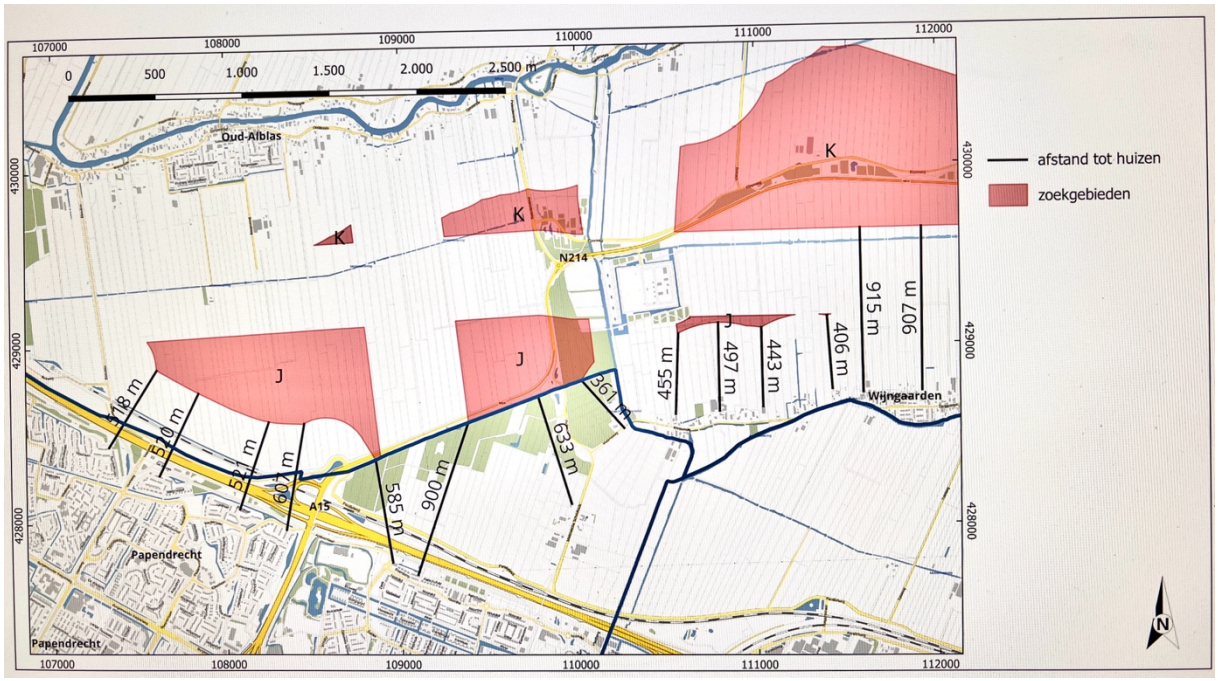
3.2 AANTASTING WOON/LEEFMILIEU MBT BESTAANDE WOONWIJKEN

De windturbines van 240 meter hoog staan slechts 300 tot 400 meter afstand van de lintbebouwing van Wijngaarden. Ze staan ook op slechts 300 tot 400 meter afstand van de bebouwde kom van Papendrecht waar meer dan 32.000 mensen wonen. Echter de 240 meter hoge windturbines zijn ook vanuit Alblasserdam met ruim 20.000 inwoners op 2,3 km afstand goed te zien. Hetzelfde lot treft Nieuw-Lekkerland met bijna 9000 inwoners op 4,5 km afstand. Dankzij het vlakke polderland kunnen die ook "meegenieten" van deze horizonvervuiling. Het gaat in totaal om ruim 60.000 inwoners wiens woon- en leefmilieu in de bebouwde kom wordt aangetast. Hierbij komt nog Oud-Alblas met 2340 inwoners. Daar zullen de windturbines het beeld van en in het dorp volledig domineren wat sterk afbreuk zal doen aan het dorpse karakter en het woon- en leefmilieu. Om nog maar te zwijgen van de geplande nieuwbouwwijk (Oud-Alblas Zuid) welke wederom op een afstand van ongeveer 450 meter komt te liggen van de middelste vlek J. Ze staan er bijna onder. ONAANVAARDBAAR!! De huidige bewoners van genoemde gebieden om de vlekken J zijn vooral **bang en angstig** voor de gevolgen voor de gezondheid en de permanente verstoring door geluidsoverlast.

Een goed woon- en leefmilieu is een gebied met veel groen (o.a. bomen enz.) een rustige buurt/omgeving waar je thuis kan komen na een dag van gedane arbeid. Echter de hoge windturbines, technisch het hoogst haalbare, de hoogste in Europa en de wereld? met 240 meter tiphoogte verstoren het beeld in de bebouwde kom door draaiende wieken met knipperende rode en andere veiligheidsverlichting en doet een vriendelijke rustgevende woonbuurt degraderen tot een gevoel en beleving alsof je op en bij een industriegebied woont. Bepaald niet bevorderlijk voor een prettig woonmilieu in je buurt/wijk. Met name de bewoners van Papendrecht en Oud-Alblas waar locatie J tegenaan ligt zullen dit ondervinden. De oostelijke smalle locatie J bevindt zich op gemiddeld 450 meter afstand van de lintbebouwing van Wijngaarden. Zodanig dichtbij dat de zorg voor geluidsoverlast en daarmee gezondheidsproblemen, zeer reëel is. Het voelt voor de bewoners alsof ze vermorzeld worden tussen alles wat op hen afkomt: PFAS, Sliedrecht-Noord (nieuwe wijk en zonnepanelenlocatie) toename verkeersrisico (oversteken provinciale weg) en sluipverkeer bij files, geluidsoverlast (A15, N214 en Betuwelijn en de stapeling van veiligheidsrisico's bij een nieuw hoogspanningstracé en het gaspompstation. Met windturbines erbij wordt de stapeling van elementen die de leefbaarheid aantasten wel heel erg hoog, juist op een plaats waar de meeste mensen wonen in de Alblasserwaard-West (Papendrecht, Oud-Alblas, Wijngaarden, Alblasserdam, Kinderdijk en Nieuw-Lekkerland.)
Mede daarom achten wij locatie J, naast andere genoemde bezwaren ongeschikt voor windturbines.
" Naar verluidt zou zelfs de afweging zijn gemaakt om de windmolens dan maar te plaatsen in het puntje van de waard (vlek J) "omdat er daar toch al genoeg drukte en lawaai zou zijn". Mocht dit inderdaad zo zijn, hetgeen wij inderdaad geloven, dan is dit een zeer kwalijke zaak. Het zou de Gemeenteraad sieren om dan juist de overweging te maken om ze daar dan maar juist NIET te plaatsen. Het cumulerende effect van al het geluid waarbij met name Oud-Alblas

in de zuidwesthoek zit van waaruit het vaakst de wind komt maakt dat we daar te maken hebben met de rijksweg A-15, het spoor en dat veroorzaakt al genoeg geluid."
Inwoners van Oud-Alblas, Wijngaarden en Papendrecht hebben al genoeg verstoring van nachtrust door al het geluid.

Juridische procedures
Aansluitend op de aantasting van het woon- en leefmilieu van bestaande woonwijken en woningen is de waardedaling van woningen belangrijk om te noemen. De eigenaren van woningen zitten hier niet op te wachten, zeker als die waardedaling maar deels wordt vergoed omdat de waardedaling zogenaamd "normaal" maatschappelijk risico is. De gewone huiseigenaar wordt hier flink benadeeld. In het dichtbevolkte gebied met veel bestaande woningen in de West-Alblasserwaard waar juist de J-locaties liggen zal dit veel eigenaren treffen. Dit zal zeker tot een extra groot aantal juridische procedures leiden, waarschijnlijk ook tegen de gemeente Molenlanden om de volledige schade te verhalen.

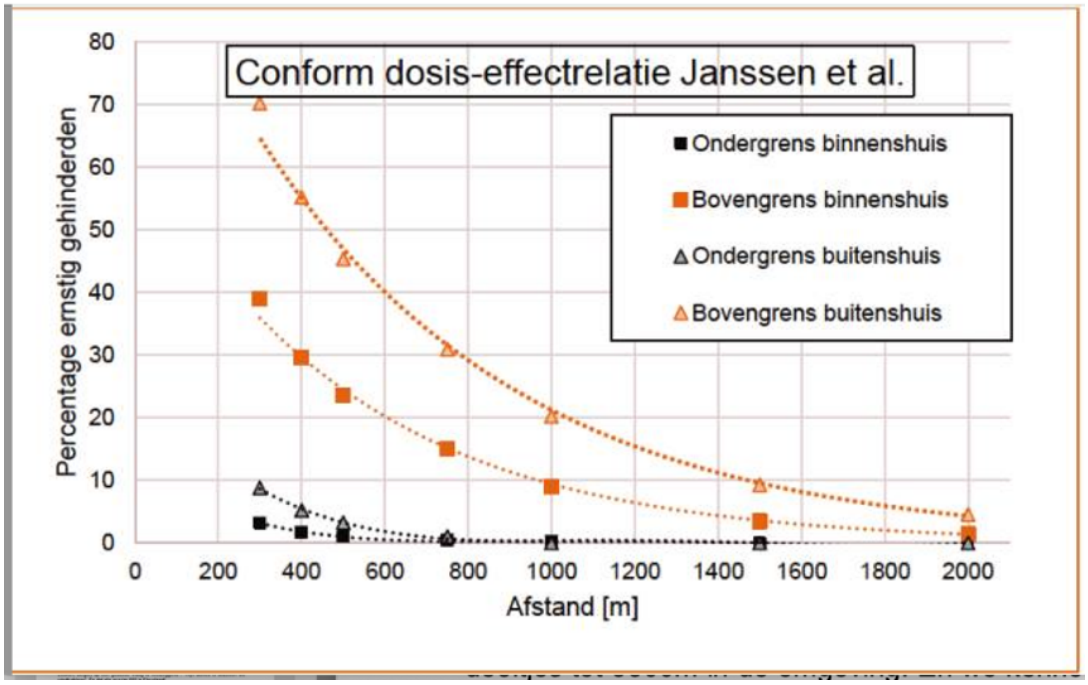
Afstanden zoeklocaties tot woningen

3.3. HINDER EN GELUIDSOVERLAST SPECIFIEK LOCATIE J OP WOONWIJKEN

Een grote zorg voor specifiek de bewoners van de wijk Wilgendonk en Molenvliet in Papendrecht is (behalve het in 3.2. genoemde) o.a. in hoeverre er geluidsoverlast gaat ontstaan door de korte afstand tussen gebied J en de Wilgendonk en Molenvliet. Maar gelet op de veelal zuidwestenwind is vooral Oud-Alblas hier bevreesd voor. Hetzelfde geldt voor Wijngaarden. Hetgeen daarover wordt gepubliceerd in de media en wetenschappelijke artikelen geeft duidelijk reden tot zorg. Tot onze grote verbazing was er op de inspraakavond geen enkele informatie beschikbaar rond de mogelijke effecten op de woonwijken in Papendrecht, Oud Alblas en Wijngaarden. Helaas zijn er in Nederland nog geen harde criteria voor de minimale afstand. De richtlijnen zijn zacht en nog opgesteld in de tijd dat er kleine windturbines werden geplaatst. Anders gezegd, wet- en regelgeving loopt achter op de ontwikkeling van de windturbine industrie. De geplande turbines van 5 a 6MW zijn echt heel fors. In het nieuw voorgestelde beleid van de RVO wordt gesproken over 2x de tiphoogte van de turbine als minimale afstand. In onze omringende landen wordt 4 tot 10 x de tiphoogte aangehouden als minimumhoogte (vooral ook voor visuele impact). De provincie Noord-Holland houdt nu al 600 meter aan als minimumafstand. In alle gevallen ligt de woonwijk Wilgendonk dan ook in een kritisch gebied t.o.v. gebied J. (500 meter)

De grootste zorg voor wijkbewoners is de mogelijke geluidsbelasting. Het probleem is dat voor windmolens gerekend wordt met jaargemiddelde geluidsbelasting, waardoor ook stilstandsuren worden meegerekend. De piekbelasting kan echter veel hoger liggen. Bij windpark Spui in de Hoeksche waard is heel pijnlijk duidelijk geworden dat dit tot veel overlast kan lijden. (https://www.ad.nl/hoeksche-waard/politici-verbijsterd-over-windpark-spui-dit-had-nooit-gemogen~a7e4be61/). Ook moet rekening worden gehouden met het cumulatieve effect van de Betuwelijn en de snelweg A15. Wat ons verbaasde is dat op de inspraakavond op geen enkele wijze aandacht is besteed op de mogelijke overlast op de woonwijk Wilgendonk en Molenvliet in Papendrecht en enkel werd enkel ingegaan op de visuele aspecten. Die overlast is terecht een reden tot grote zorg. (https://www.windwiki.nl/wp-content/uploads/2021/09/Windturbines-gezondheid-en-risicos.pdf)
Waar wij zeker naar willen verwijzen is het volgende onderzoek https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/04/21/onderzoek-afstandsnormen-windturbines. Een onderzoek notabene uitgevoerd door Arcadis.

Een belangrijk plaatje daarbij is:

Wat hierin zichtbaar is dat de mogelijke hinder op 500 meter afstand nog substantieel kan zijn. Reken hier niet op de geluidsnormen, want zoals gezegd zijn dit slechts jaargemiddelde waardes. Dat hinder en ziekte dicht bij elkaar liggen wordt inmiddels ook ondertekend door artsen. Hiervoor kan verwezen worden naar https://www.windwiki.nl/ .
Met betrekking tot deze paragraaf over geluidsoverlast is onverminderd hoofdstuk 2 paragraaf 2.1 inzake gezondheidsrisico's van toepassing.

3.4 NEGATIEVE IMPACT OP TOEKOMSTIGE WONINGBOUW OUD-ALBLAS ZUID.

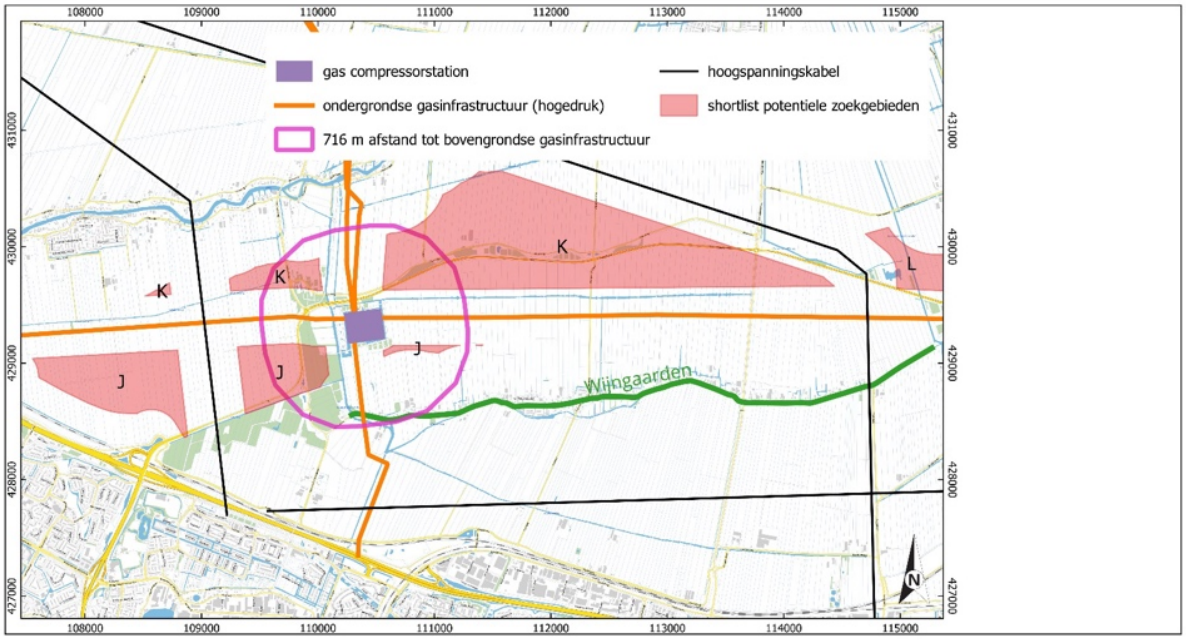
Één van de sub-zoeklocaties van vlek J bevindt zich op ongeveer 500 meter afstand van een locatie die is aangewezen om woningen te ontwikkelen. Het mag niet zo zijn dat deze windturbines deze nieuwbouwontwikkeling schaden (kwaliteit en opbrengst negatief beïnvloeden) of zelfs onmogelijk maakt. Zeker omdat we nog in afwachting zijn van de resultaten van plan MER die uiteindelijk met de definitieve richtlijnen gaat komen. Het is daarom ook onlogisch om nu al dit zoekgebied aan te wijzen zonder te weten wat de uit-eindelijke uitkomsten van het plan MER gaat zijn. Het kan niet zo zijn dat in Oud-Alblas straks geen woningen meer gebouwd kunnen worden terwijl de woningnood enorm is!

3.5. GASCOMPRESSORSTATION (VEILIGHEIDSRISICO'S)

Aandachtspunten veiligheid zoekgebieden J, K en L2 van de shortlist potentiële zoekgebieden wind RES Alblasserwaard

- Ten noordwesten van Wijngaarden bevindt zich, te midden van zoekgebieden J en K, een gascompressorstation van Gasunie. Dit gascompressorstation is onderdeel van het gastransportsysteem. Het dient om de druk op peil te houden bij transport van gas over lange afstanden. Vanuit het noorden, oosten, zuiden én westen lopen ondergrondse hogedruk gastransportleidingen van en naar het gascompressorstation (zie afb. 1). Deze hebben een zeer hoge druk van wel 80 atmosfeer. Een van deze gastransportleidingen loopt achter de woningen aan het Westeinde van Wijngaarden.
- Binnen het gascompressorstation zelf is tevens bovengrondse gasinfrastructuur aanwezig.
- De aanwezigheid van hogedruk gastransportleidingen en bovengrondse gasinfrastructuur maken deze zone tot een **risicovol object**.
- **Het blijkt dat bij het vaststellen van de zoekgebieden J, K en L2 onvoldoende rekening is gehouden met veiligheidsaspecten met betrekking tot zowel ondergrondse als bovengrondse gasinfrastructuur.**
- Voor bovengrondse gasinfrastructuur hanteert Gasunie een minimale afstand van 716 m. Deze afstand wordt door de Raad van State bevestigd, zie de uitspraak ABR v. S van 21 februari 2018, ECLI:NL:RSV:2018 in het bijzonder r.o 166 t/m 166.2.
- Uit door de Klankbordgroep Wijngaarden vervaardigd kaartmateriaal (afb. 1) blijkt echter, dat de zoekgebieden J en K op duidelijk geringere afstand van bovengrondse gasinfrastructuur liggen.
- Bovengrondse gasinfrastructuur kan bijvoorbeeld beschadigd raken bij ijsvorming op de wieken, bij het afbreken van onderdelen van de windturbine (NB bij het afbreken van wieken worden deze als het ware afgeworpen, en kunnen daardoor dus op grote afstand van de windturbine terechtkomen), of bij het zelfs omvallen van de windturbine (dat laatste is niet geheel ondenkbaar!).
- Bij het bepalen van de grenzen van de zoekgebieden wind is voor de ondergrondse gasinfrastructuur (exact) de wettelijke minimale afstand van 240 m aangehouden. Echter, in de zoekgebieden zijn XXL-windturbines met een hoogte van 240-285 m gepland. De nu aangehouden afstand van 240 m is dus **duidelijk onvoldoende**.
- Dit betekent dat ook de ondergrondse gasleidingen gevaar lopen door de huidige plannen. Bij het falen van de wieken zullen deze als een warm mes door de slappe klei/veenbodem snijden en kunnen zodoende de transportleidingen raken. Ook het al eerdergenoemde omvallen van een windturbine zal fataal zijn.
- **De bouw van windturbines in de zoekgebieden J, K en L2 levert daarom een groot veiligheidsrisico op.** Niet alleen voor de bewoners van Wijngaarden, maar ook die van Oud-Alblas, Bleskensgraaf en Molenaarsgraaf.
- Uit berekeningen die zijn gemaakt voorafgaand aan de bouw van het gascompressorstation blijkt, dat bij een ontploffing daarvan een groot deel van het dorp Wijngaarden, i.c. het Westeinde tot bijna aan de bebouwde kom, volledig van de kaart zal worden geveegd. Dit heeft destijds tot veel onrust onder dorpsbewoners gezorgd.
- Bij het besluit van de gemeente om het compressorstation te bouwen is destijds aan de inwoners van Wijngaarden **BELOOFD** dat er rondom het gascompressorstation **GEEN** uitbreiding van infrastructuur voor energie meer bijgebouwd zou worden. De gemeente heeft zich aan deze belofte alle jaren gehouden en wij willen hen daar nogmaals aan herinneren.
- **Conclusie: grote delen van zoekgebieden J, K en L2 dienen vanwege bovengenoemde veiligheidsaspecten komen te vervallen.**

Voor de duidelijkheid een kaart toegevoegd met daarop het zoekgebied en het gascompressiestation.

Afbeelding: Ligging van bovengrondse en ondergrondse gasinfrastructuur tov zoekgebied J en K.

3.6 LANDSCHAPPELIJK AANTASTING

Het laatste stukje open landschap ingeklemd tussen Papendrecht en Oud-Alblas wat de bewoners van vooral het verstedelijkte Papendrecht maar ook die van Alblasserdam en Oud-Alblas nog kunnen beleven als open landschap wordt in één klap te niet gedaan door de bouw van 4 tot 6 windturbines van 240 meter hoog. Het open boerenpolderlandschap krijgt dan in één klap een uitstraling van een industriegebied bij de entree van Papendrecht bij de Witte Brug over de A15.

3.7 CULTUURHISTORISCHE WAARDEN VAN HET POLDERLANDSCHAP

In nadere omschrijving van mogelijke zoeklocaties door het RES voor windenergie in de Alblasserwaard inclusief onderbouwing voor wel/geen opname op de gemeentelijke shortlist van november 2023 is vermeld dat er sprake is van 2 deelgebieden met cultuurhistorische waarden bij locatie J: Eén net buiten het zoekgebied en één deels overlappend met een deel van het zoekgebied. Welke dit zijn staat er niet bij.
Dit punt moet verder uitgezocht worden.

3.8 ARCHEOLOGIE

Bij bouw van windturbines op locatie J krijgt men te maken met archeologische aspecten die kostbaar zijn en mogelijk vertragingen met zich mee kan brengen.
Wij willen hier als werkgroep in dit document hier niet dieper op ingaan omdat in het Kerndocument participatie-advies van de Klankbordgroep Wijngaarden en Bleskensgraaf hier uitputtend in hoofdstuk A op blz. 4, 5 en 6 en in de bijlagen van genoemd document op wordt ingegaan. Wij verwijzen hierbij naar genoemd document.

3.9 BESCHERMING NATUURWAARDEN (VOGELGEBIED)

In nadere omschrijving van het RES over mogelijke zoeklocaties voor windenergie in de Alblasserwaard, inclusief onderbouwing voor wel/geen opname op de gemeentelijke shortlist van november 2023 is vermeld dat er sprake is van een deels ***belangrijk***

weidevogelgebied mbt. Locatie J wat een aandachtspunt is bij een eventuele verdere vervolgfase. Het zoekgebied ligt deels in een weidevogelgebied welke is aangewezen door de Provincie Zuid Holland. De windmolens zullen grote inbreuk hebben op het weidevogelgebied. Het draaien van de wieken, de aanwezige slagschaduw, geluid en de schittering zal een aantasting zijn van de wezenlijke kenmerken en waarden van dit belangrijke weidevogelgebied en de karakteristieke landschapselementen. Voordat er uitspraken gedaan kunnen worden of zoeklocatie J geschikt is, zal er eerst vastgesteld moeten worden of deze locatie door het aanwezige weidevogelgebied bij voorbaat niet afvalt. Het ligt namelijk niet in de verwachting dat met deze enorme aantasting van dit weidevogelgebied er compenserende maatregelen getroffen kunnen worden.
Hiervoor dient eerst inzichtelijk gemaakt te worden welke risico's er zijn voor de populatie van de vogels en vleermuizen. Anders is het onmogelijk om een weloverwogen besluit te nemen.

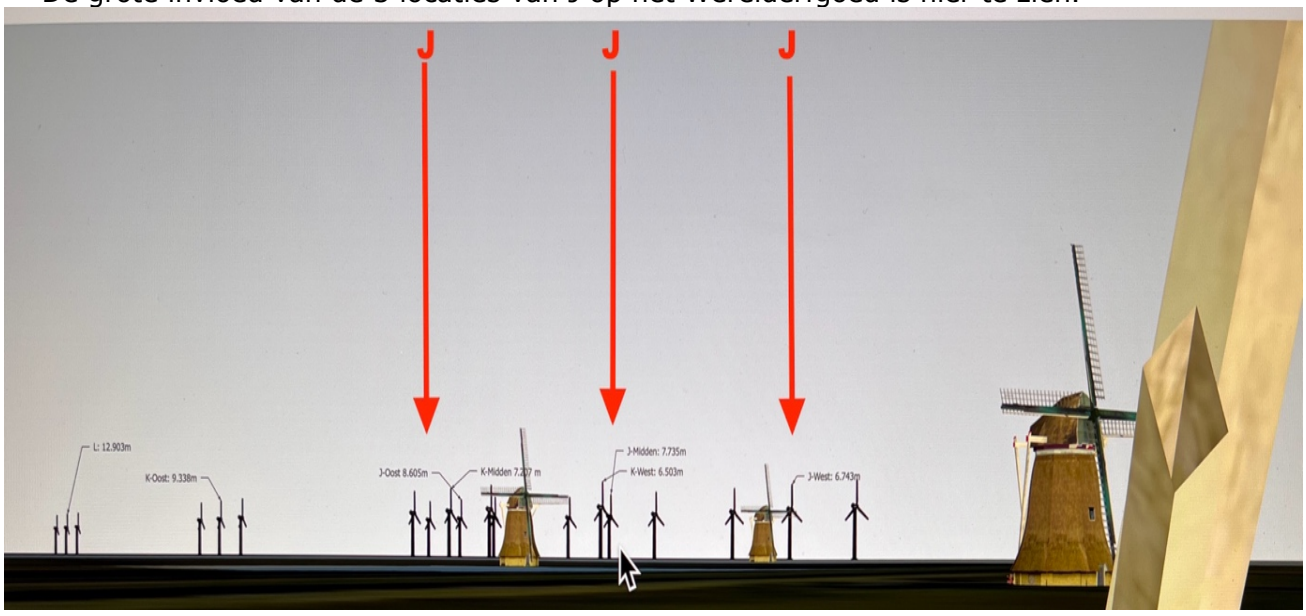
3.10 NNN-NETWERK

Natuurgebieden zijn de afgelopen eeuw steeds kleiner geworden en kwamen steeds verder van elkaar af te liggen. Ook in Zuid-Holland. Om deze achteruitgang te stoppen worden nieuwe natuurgebieden aangelegd zoals het Alblasserbos (Boswachterij Papendrecht en Wijngaarden) en bestaande natuurgebieden met elkaar verbonden. Zo ontstaat er een netwerk dat functioneert als een groot robuust Natuurnetwerk Nederland (NNN). Planten en dieren krijgen zo meer kans om te overleven. De kaart van het Natuurnetwerk Nederland laat zien om welke gebieden het gaat. (https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/natuur-landschap/natuurrijk-zuid/realisatie-nnn/)
In nadere omschrijving van het RES over mogelijke zoeklocaties voor windenergie in de Alblasserwaard, inclusief onderbouwing voor wel/geen opname op de gemeentelijke shortlist van november 2023 is vermeld dat aan de zuid- en oostzijde van de locatie J zich ***het NNN-netwerk Alblasserbos bevindt wat een belangrijk aandachtspunt vormt.***
Inzichtelijk moet gemaakt worden of het wel/niet mogelijk is om in/ of op korte afstand van dit gebied windturbines te realiseren.

3.11 WERELDERFGOED UNESCO MOLENS VAN KINDERDIJK

Last but not least. Plaatsing van windturbines op locatie J brengt de status van werelderfgoed van de Kinderdijkse molens in gevaar aldus het bestuur van het WEK. (https://www.rijnmond.nl/nieuws/1792036/plannen-voor-mega-windturbines-bedreigen-werelderfgoed-kinderdijk)

De grote invloed van de 3 locaties van J op het Werelderfgoed is hier te zien.

Ook wij delen de zorg dat het niet zo kan zijn dat een werelderfgoed verloren zou gaan door het plaatsen van deze zeer hoge windturbines in de zichtlijn van het werelderfgoed Kinderdijk. In dit verband wijzen we eveneens naar de onderbouwing in het Kerndocument Participatie-advies onder E op blz. 13 en 14 van de Klankbordgroep Wijngaarden en Bleskensgraaf tegen windturbines in de zichtlijn van het Werelderfgoed Kinderdijk.

NB
Werkgroep J vindt het zonder enige precedent dat wil zeggen ongekend in de wereld als een gemeentebestuur, in dit geval van Molenlanden het binnen haar eigen gemeente gelegen Werelderfgoed, waar eenieder zo trots op is, om zeep zou helpen. Daarin wordt het gemeentebestuur dan zeker "wereldberoemd". Zo'n "bestuur" verdient de naam van bestuur niet en zou onmiddellijk naar huis moeten worden gestuurd.

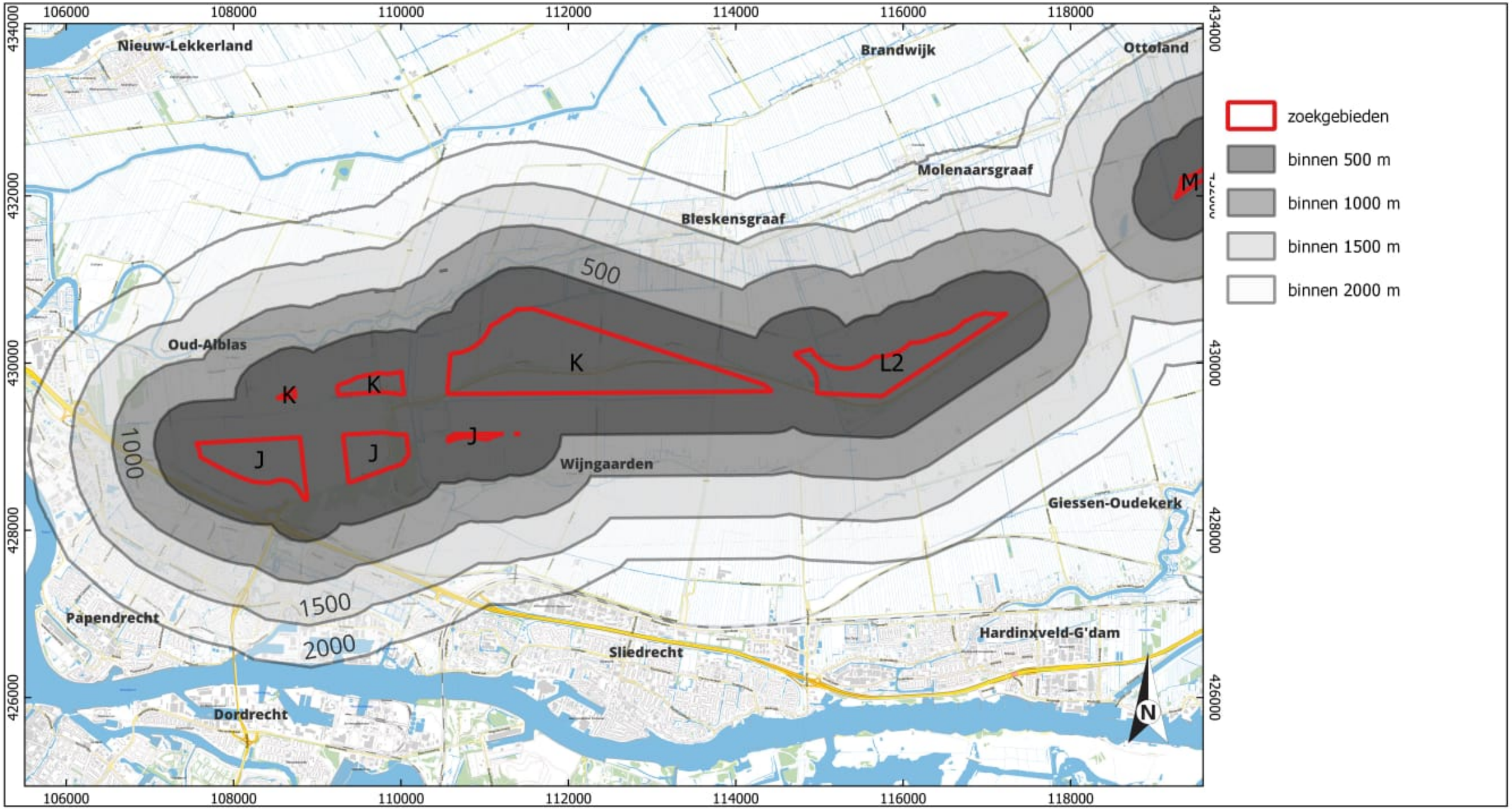
4. AFSLUITING

We beseffen ons dat er vanuit het kabinet (inmiddels al meer dan een jaar demissionair) een opdracht is rondom energieopgave in Nederland. Echter zien wij te veel zorgen en bezwaren om deze te realiseren met de beoogde windturbines in de gemeente Molenlanden. De impact op het authentieke polderlandschap en op de gezondheid van bewoners van Oud-Alblas, Wijngaarden en Papendrecht zullen veel te groot zijn. Daarom willen we doormiddel van dit advies bezwaar maken tegen de plaatsing van windturbines op locatie J tussen Oud-Alblas en Papendrecht en de smalle strook J vlakbij Wijngaarden. Echter, het nieuwgevormde kabinet staat anders tegenover de bouw van windturbines op land dan de huidige demissionaire regering. Ze nemen een veel terughoudender positie in m.b.t. de bouw van windturbines wegens het grote aantal bezwaren die daaraan kleven zoals ook in ons advies genoemd. In de Provinciale Staten van Zuid-Holland is inmiddels ook een meerderheid veel meer terughoudend geworden m.b.t. de bouw van windturbines blijkt uit een bericht in Het Kontakt van 18 april 2024 (https://www.hetkontakt.nl/alblasserwaard/reader/56292#p=2)
Dat geeft hoop en wij verwachten dat het gemeentebestuur hierin wil meegaan en het belang cq. de gezondheid van de inwoners van Molenlanden een hogere prioriteit geeft dan die van energieconglomeraten en (vaak) buitenlandse investeerders.

Mocht onverhoopt blijken dat de participatie waaraan we hebben deelgenomen toch slechts een "feestje voor de bühne" blijkt te zijn (dit is al uitgesproken) dan zullen we daarna elk vreedzaam middel dat ons als benadeelden nog rest, incl. de gang naar het hoogste rechtscollege toe desnoods, aanwenden om te voorkomen dat de windturbines er komen in onze Waard. Wij zullen de strijd aangaan.

Hoogachtend,
Leden van de werkgroep J

PS
Dit rapport is met een aanbiedingsbrief waarin opgenomen een samenvatting van alle bovengenoemde adviezen en aanbevelingen uit dit rapport van werkgroep J, met tevens daarbij als bijlage de notitie van Prof. Dr. D. Gommers, een geluidscontourenkaart locatie J en een artikel "Almere Deze Week" op 30 mei 2024 via de RES-organisatie aan de gemeenteraden en colleges van Molenlanden en Gorinchem aangeboden.

106000
108000
110000
112000
114000
116000
118000
434000
432000
430000
428000
426000
Nieuw-Lekkerland
Brandwijk
Ottoland
Molenaarsgraaf
Bleskensgraaf
Oud-Alblas
Wijngaarden
Giessen-Oudekerk
Papendrecht
Sliedrecht
Hardinxveld-G'dam
Dordrecht
500
1000
1500
2000
K
K
K
J
J
J
L2
M
N
zoekgebieden
binnen 500 m
binnen 1000 m
binnen 1500 m
binnen 2000 m

Gezondheid

Zorg

De gezondheidszorg staat voor een enorme uitdaging om de zorg voor iedere Nederlander beschikbaar te houden. In de komende 5-10 jaar, stevenen we af op een enorm zorginfarct door aan de ene kant de zorgvraag die blijft stijgen door de vergrijzing, en aan de andere kant een daling van het zorgaanbod door immense personeelstekorten: van 40.000 in 2024 naar 150.000 in 2030. Windturbines kunnen ernstige gezondheidsklachten veroorzaken en dat moeten we met elkaar te allen tijde zien te voorkomen, niet alleen ter bescherming van het individu maar ook om de druk op de zorg niet verder te laten toenemen.
De zorg kent grote uitdagingen, maar er is ook een geweldige energietransitie waarvoor we op zoek zijn naar locaties voor het plaatsen van immense windturbines op het land, ook in Molenlanden. De gezondheid van mensen staat hierbij altijd voorop en de uitdaging is een veilige plaatsing van windturbines met een zo gering mogelijk effect op de gezondheid van de inwoners.

Hinder

Windturbines maken lawaai, veroorzaken trillingen, creëren slagschaduw en er komt Bisfenol A vrij in het milieu bij slijtage van de windturbinebladen. De geluidshinder bestaat uit hoorbaar en niet-hoorbaar geluid, ook wel laagfrequent geluid (LFG) genoemd. Dit onhoorbare geluid geeft in laboratoriumonderzoek meetbare hersenschade in proefdieren wanneer deze 28 dagen lang nachtelijk worden blootgesteld aan een toon van 6Hz met een sterkte van 35 dB. Dit wil nog niet zeggen dat dit ook bij mensen zal optreden maar blijkbaar heeft LFG in zo'n kort tijdsbestek al duidelijk meetbare neurologische effecten.

Slaapstoornissen

Voor de mens zijn slaapstoornissen de belangrijkste gezondheidsklachten. Indien ernstig kunnen deze leiden tot angst, stress, depressie, onrust, concentratieverlies en verminderde afweer. Enkele dagen slecht slapen heeft ernstige gevolgen en mensen die onregelmatig werken, zoals met nachtdiensten, leven korter en hebben meer risico op hart- en vaatziekten en ook suikerziekte. De WHO beschrijft in haar rapport[1] dat behalve hart- en vaatziekten geluidshinder mogelijk ook metabole gezondheidsgevolgen kent.

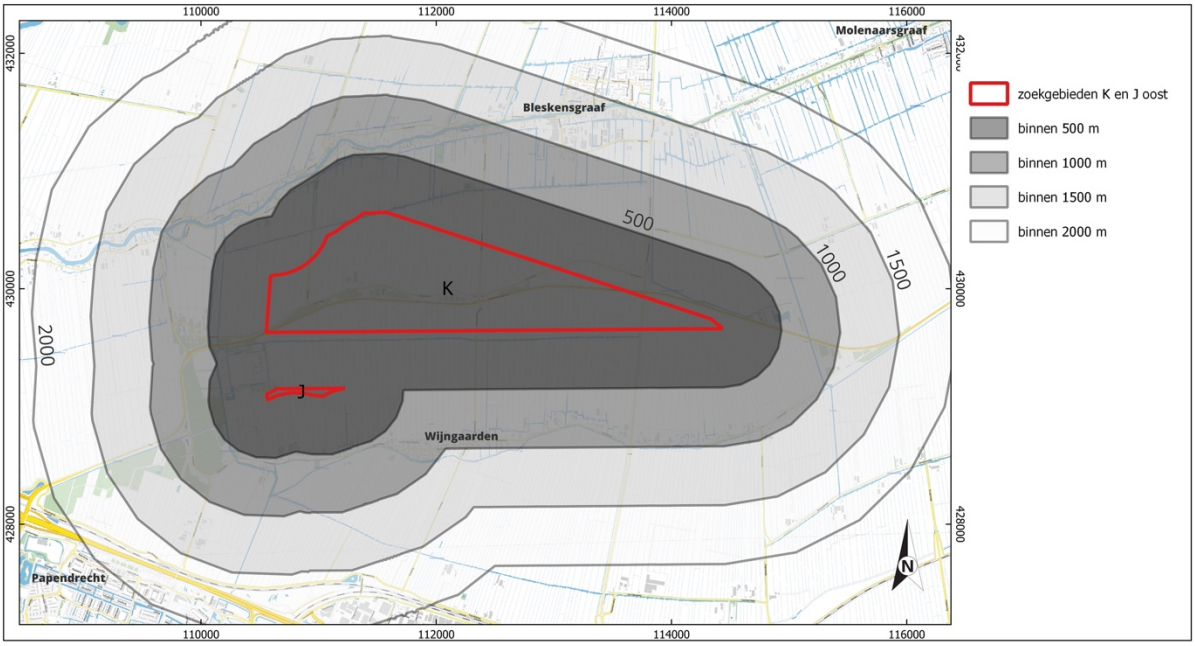
Onderzoek

Vorig jaar is een groot overzichtsartikel verschenen over de relatie tussen windturbinegeluid en slaapkwaliteit. Onderzoekers hebben een systematisch review en meta-analyse uitgevoerd van ál het onderzoek tot dan toe (mei 2023).[2] In deze studie zijn vijftien eerdere studies geïncludeerd en de data van 8.867 omwonenden zijn geanalyseerd. De prevalentie van slaapstoornissen onder omwonenden binnen een afstand van 500 meter van een windturbine bedroeg maar liefst 79% en 65% bij een afstand 500-1000 m. Bij grotere afstand nam de prevalentie verder af: 1–1,5 km 41%,

[1] Biological mechanisms related to cardiovascular and metabolic effects by environmental noise. WHO 2018

[2] Godono A, *et al*. Association between exposure to wind turbines and sleep disorders: A systematic review and meta-analysis. Int. J. Hyg. Environ. Health. 2023

1,5–2 km 29%, 2–3 km 22% en > 3 km 27%. Daarnaast was de prevalentie van slaapstoornissen 31% bij een geluidsdruk <30 dB en nam toe bij een hogere geluidsdruk: 36% bij 30–35 dB, 49% bij 35–40 dB, 60% bij 40–45 dB, en 82% bij >45 dB. Deze studie toont een lineaire relatie tussen slaapstoornissen en de afstand tot windturbines en ook het geluidsniveau.

Onderzoeken naar slaapverstoring door windturbines zijn niet eenduidig, er zijn ook studies die geen effecten laten zien. Op zich klopt deze constatering: er is veel onderzoek gedaan, waarvan echter veel van matige kwaliteit. Onderzoeken naar slaapstoornissen worden overwegend gedaan door middel van vragenlijsten, maar de kwaliteit hiervan is zeer wisselend. Voor een goed onderzoek moet je vragenlijsten valideren en dat is maar mondjesmaat gebeurd. Daarnaast kunnen slaapstoornissen ook het gevolg zijn van andere factoren dan geluidshinder, zoals werkstress, van nature slechte slaper, etc. Deze verschillen in kwaliteit van slaap komen niet goed naar voren uit deze vragenlijsten.

Ook het bekende Nivel onderzoek in 2023[3] is niet juist opgezet en kwalitatief uiterst zwak. Door beperkte opzet, een te grote spreiding in slapeloosheid over de verschillende controlegroepen (15% en 40% hitratio), er slechts de vier cijfers i.p.v. de volledige postcode werden gebruikt (waardoor juiste schatting van de afstand tot windturbines niet mogelijk was), er gewerkt werd met een algemene registratiecode voor slapeloosheid die achteraf uit het landelijke huisartssoftware systeem werd opgehaald (waarin onmogelijk was om slapeloosheid te scoren in relatie met windturbine), en omdat L_{den} en deze registratiecode geen causale relatie kent, is het **onjuist te concluderen dat er geen gezondheidseffect is van windturbines op de omwonenden**. Het is betreurenswaardig dat deze onderzoekers niet inzagen dat hun aanpak zinloos was en dat het rapport meer lijkt te worden gedreven door politieke (wens) motieven van de opdrachtgever dan door wetenschappelijke integriteit. Het had niet in deze vorm gepresenteerd mogen worden.

[3] Baliatsas, C., IJzermans, J., Hooiveld, M., Kenens, R., Dückers, M. Gezondheidsverkenning windturbines: bevindingen op populatieniveau van een landelijke studie gebaseerd op gegevens van huisartsregistraties, over een tienjaarsperiode (2012-2021). Utrecht: Nivel, 2023

Klachten

Afgelopen tijd komen er steeds meer signalen van huisartsen dat de klachten van omwonenden in nabijheid van windturbines zeer ernstig kunnen zijn en het blijkt dat een kleine groep mensen (10% van de bevolking) overgevoelig is voor geluidshinder, en dan met name voor de trillingen (laagfrequent geluid). Daarom is er behoefte aan kwalitatief beter onderzoek en is het belangrijk om daar gerenommeerde universiteiten bij te betrekken en niet de RIVM.

Bisfenol A

Behalve de gezondheidsproblemen van PFAS in onze leefomgeving, zijn er aanwijzingen dat de rotorbladen significante hoeveelheden Bisfenol A (BPA) in het milieu lekken. BPA is een gevaarlijke stof en verdwijnt, net als PFAS, nooit meer uit het milieu. Het is een synthetische organische verbinding waarvan een van de reactanten fenol is en die gebruikt wordt bij de productie van allerlei plastics. De bijgevoegde letter A wijst op het gebruik van aceton als tweede reactant. Er bestaan ernstige vermoedens dat Bisfenol A leidt tot een verstoring van de hormoonhuishouding. Dat maakt Bisfenol verdacht. Al in 2012 waarschuwde de WHO voor de mogelijk kankerverwekkende eigenschappen van hormoon-ontregelende stoffen. Er zijn inmiddels al drie provincies (Utrecht, Flevoland en Limburg) die de vergunningverlening voor de bouw van windparken op pauze hebben gezet in afwachting van onderzoeksresultaten naar BPA in water. Bij metingen in Flevoland bleken normen al ver overschreden bij windturbines die er slechts drie jaar stonden.

Landelijke geluidsnormen

Om de gezondheid van de burgers goed te beschermen is het uitermate belangrijk dat de Nederlandse normen betrouwbaar en uitlegbaar zijn. Kleine verschillen in acceptatie van geluidsgrenzen hebben enorme impact op de veilige afstand tot een windturbine. De financiële en economische belangen zijn groot maar zeker ook de druk voor het duurzaam opwekken van energie in onze regio, maar dat mag nooit ten koste gaan van gezondheid van de burgers. Hieronder puntsgewijs de bezwaren bij de landelijke geluidsnormen voor windturbines:

1. Gezien de impact van windturbines op de persoonlijke leefomgeving van mensen, is het **kwalijk wanneer de conclusies niet berusten op de beschikbare wetenschappelijke kennis** zoals in de factsheet uit 2020 “gezondheidseffecten van windturbines” van het RIVM. Dit factsheet moest eerder al op drie punten worden gerectificeerd vanwege conclusies die wetenschappelijk discutabel zijn. Daardoor is recent een nieuwe factsheet uitgebracht met de titel “windturbines en gezondheid” (nov 2023). Echter in deze tweede factsheet staan nog steeds discutabele uitspraken, zoals: “de grootte van turbines maakt niet uit voor het geluidsspectrum” en ook het gebruik van de B/R curve (Blootstelling/Respons) waarin bij een bepaald geluidsniveau het aantal ernstig gehinderden wordt aangegeven. Op deze B/R curve wordt het Nederlandse beleid gebaseerd, omdat men streeft naar maximaal 10 % ernstig gehinderde zoals de WHO adviseert. Maar zowel de oorspronkelijke auteurs van de gebruikte artikelen, als de WHO[4] (Guski *et al.* 2017) geven aan dat de data niet zo gebruikt mogen worden. De door het RIVM gebruikte B/R curve geeft een onacceptabel lage inschatting van het aantal ernstig gehinderde (namelijk 10% bij 47 L_{den}), terwijl dit op basis van latere

berekeningen (Keith *et al.* 2016) eerder 30% lijkt te zijn. Ook hier lijkt te zijn toegerekend naar de benodigde omrekenfactor om de bouw van windturbines mogelijk te maken (vd Berg L = L + 4,7 dB, Keith L = L + 1.2)
Kortom: de gerectificeerde factsheet in nov 2023 van het RIVM vraagt opnieuw om correctie en nuancering van conclusies en formuleringen.

2. Als u gehakt koopt bij de slager, wilt u zeker weten dat zijn weegschaal klopt. Net zo belangrijk als een objectief geijkte weegschaal, zijn **betrouwbare, gevalideerde meetmethoden** in de windindustrie. De geluidsmodellen voor het voorspellen van turbinegeluid negeren essentiële variabelen en gebruiken te simpele statistische methoden. Door de input van gemiddelden ontstaat er een heel belangrijke onderschatting van de echte geluidsimpact van 10–20 dB(A) op omwonenden. Bij voldoende wind schaadt dit de nachtrust en dus de gezondheid. Ook wordt er in de modellen geen rekening gehouden met *realtime* variabiliteit van windcondities, zoals windrichting en -snelheid, die de geluidsoverlast significant kunnen beïnvloeden. **Als we gezonde geluidsnormen willen hanteren, zouden windturbines op 2 kilometer afstand van een woning geplaatst moeten worden**. Echter, huidige normen voor het meten van geluid van windturbines, zoals de L_{den} dB(A), zijn nooit onafhankelijk wetenschappelijk geijkt in veldonderzoek en kunnen omwonenden niet effectief beschermen. De L_{den} middelt het geluid uit over het hele jaar, maar volgens de WHO is dit alleen geschikt voor stationair draaiende geluidsbronnen. Bovendien middelen ze windkracht en windrichting; dit is onterecht. Door toch gebruik te blijven maken van $L_{den,}$ mag men veel dichter bij bewoning bouwen in Nederland dan in alle andere Europese landen. Enkel Nederland en Noorwegen gebruiken L_{den}.

   Een ander aspect dat opvalt is dat **in geen van de oorspronkelijke onderzoeken geluidbelasting daadwerkelijk is gemeten**: gewerkt is vanuit fabrieksopgaven over de turbines, gecombineerd met rekenregels over een als ruwweg maximaal te verwachten geluidsbelasting (benedenwinds, bij een windsnelheid van 8 m/sec op 10 meter hoogte). Daarnaast wordt de bronsterkte van een windturbine vastgesteld onder ideale, niet-representatieve omstandigheden, wat resulteert in een ernstige onderschatting van 6–15 dB(A) van de werkelijke geluidsoverlast. Deze methodiek is vergelijkbaar met 'wij van WC-eend adviseren WC-eend' waarbij de producent zijn eigen product aanbeveelt, met als doel toelating op de EU-markt, zonder overweging van de impact op de omgeving. **Deze rekenmodellen falen ook in het beoordelen van stapeleffecten van windturbines onderling**. De interactie tussen meerdere geluidsbronnen en hun impact op de lokale omgeving worden vaak over het hoofd gezien, wat leidt tot een versterking van geluidseffecten, die niet worden meegenomen in de huidige normen.

3. Als laatste is het zeer belangrijk dat de geluidoverlast niet zal toenemen bij plaatsing van turbines met een hogere masthoogte zoals aangegeven door RIVM in de factsheet "windturbines en gezondheid" (nov 2023). Momenteel worden vele turbines vervangen door hogere. Dit lijkt probleemloos te kunnen - zonder vergroting van de afstand tot omwonenden - op basis van een persoonlijk statement in de factsheet 'Windturbinegeluid en gezondheid' op pagina 7: "*Deze normen gelden voor alle windturbines, dus ook voor turbines*

met een hogere ashoogte. Het geluidsspectrum voor grote windturbines (>3 MW) wijkt niet of nauwelijks af van die van kleinere turbines (0,5 tot 3 MW) (mondelinge mededeling Van den Berg, 2021)". Deze uitspraak blijkt slechts gebaseerd op twee niet-gecontroleerde wetenschappelijke congresartikelen. **Bij hogere windturbines neemt de geluidshinder toe doordat de snelheid van de 'tip' (het uiteinde van het rotorblad) toeneemt.**[5] Ze draaien vaker op vollast, met name 's nachts, waardoor ze honderden uren extra geluidshinder veroorzaken. Het repeterende laagfrequente geluid wordt hoger in de lucht nauwelijks gedempt, wat de nachtrust van veel meer omwonenden aanzienlijk kan verstoren. Een voormalig molenaar wees ons erop dat onder 60 meter hoogte je dempingsfactoren van bebouwing en begroeiing hebt en dat je die mag meenemen in je berekening van geluidsnormen en afstand tot de turbine. Maar deze gelden helemaal niet op de hoogte van deze turbines met een tiphoogte van ±280 meter.

Samenvattend

Bij de plaatsing van windturbines op het land moet de focus liggen op een veilige afstand van windturbines tot omwonenden en dat is eigenlijk >2 km wanneer een prevalentie van slaapstoornissen kleiner dan 25%, overeenkomstig met controlegroepen, wordt beoogd. Volgens de commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie MER) moeten gezondheidsgevolgen beter worden meegewogen in de vaststelling van milieunormen voor windturbines. In 2019 bleken ruim 28.000 Nederlanders last te hebben van ernstige geluidhinder. **De relaties causaliteit** (plaatsing turbines waarna optreden van hinder en slaapproblemen) **en ernst van de klachten** (afstand in relatie tot ernst van de hinder en slaapproblemen) **zijn wél degelijk wetenschappelijk aan te tonen**.

Zolang een sterk vermoeden van negatieve gevolgen voor de mens (nog) niet overtuigend wetenschappelijk bewezen is, betekent dit niet dat er onvoldoende gronden zijn om het voorzorgsbeginsel toe te passen. Streven naar een duurzame energievoorziening zonder de gezondheid te schaden is prima. Met nieuwe normen die meetbaar, beschermend, en handhaafbaar zijn, is dit mogelijk. Windenergie mag nimmer ten koste gaan van het welzijn en de gezondheid van omwonenden van windturbines.

Professor dr. Diederik Gommers
Wijngaarden, 27 mei 2024

[5] Ben Hoen *et al.* (2023) Effects of land-based wind turbine upsizing on community sound levels and power and energy density. Applied Energie, Elsevier, vol 338 2023

Bij slijtage aan windmolenwieken komt Bisfenol A vrij (Foto: aangeleverd)

Zorgen om Bisfenol A in Flevolandse wateren

7 maart 2023, 09:00 Algemeen

ALMERE – Steeds meer instanties maken zich zorgen over de stof Bisfenol A die ook in de Flevolandse wateren is aangetroffen, met name als gevolg van versleten wieken van windmolens. Freek Appel, namens 50PLUS bestuurslid van het Waterschap Zuiderzeeland, slaat alarm, juist omdat Flevoland de provincie is waar ontzettend veel windmolens staan.

Door Marcel Beijer

Tip de redactie
Krant online
Bezorgklachten

Stadhuis aan huis
Gemeente Almere
Nieuws van en over de Gemeente Almere

Digitale krant

Lees de krant digitaal
Bekijk eerdere edities

Partnerbijdrage

Wethouder Julius Lindenbergh geeft startsein voor de bouw van Columbus Poort

Autospa bij Autoradam in Almere Veluwedreef. Pure verwennerij voor jouw auto.

FNV Almere viert successen tijdens

Zuiderzeeland, slaat alarm, juist omdat Flevoland de provincie is waar ontzettend veel windmolens staan.

Door Marcel Beijer

Bisfenol A (of BPA) wordt in verband gebracht met tientallen aandoeningen als bijvoorbeeld teelbalkanker, zwaarlijvigheid en verstoring van de hormonen. Appel heeft, vanuit zijn functie als bestuurslid van het Waterschap, boven water gekregen dat er in 2014 en 2017 Bisfenol in de Flevolandse wateren is aangetroffen. Alhoewel het Waterschap aangeeft dat het om een kleine hoeveelheid gaat, is Appel buitengewoon geschrokken. “Bisfenol A levert voor water ernstige problemen op”, zo laat hij weten. “Een kilo van dat spul maakt 10 miljard liter water onbruikbaar.”

Erosie

Het Waterschap geeft in antwoord op de vragen van 50PLUS aan dat de aangetroffen hoeveelheid Bisfenol dermate gering is, dat het niet gerapporteerd hoefde te worden. Daar tegenover staat dat er nog geen officiële norm voor Bisfenol bestaat en ook kan het Waterschap niet zeggen of de hoeveelheid in Flevoland sinds 2017 is toegenomen. Er zijn sindsdien geen metingen meer verricht. Bisfenol A zit in bijvoorbeeld in onbreekbare flessen en leidingen, maar vooral ook in de wieken van windmolens die zijn geïmpregneerd met het middel Epoxy. Dat bestaat voor een groot deel uit Bisfenol A. Bij erosie (slijtage) komen kleine deeltjes in het milieu terecht.

Almere

In Almere heeft fractievoorzitter Johan de Leeuw van AP/OPA schriftelijke vragen gesteld over Bisfenol A. Het is het college niet gelukt om die binnen de vereiste termijn te beantwoorden. “Dat baart mij ernstig zorgen”, zegt De Leeuw. “Sinds 2017 zijn er geen metingen meer gedaan terwijl er in die tussentijd talloze windmolens zijn bijgekomen. De erosie van de wieken gaat bijzonder snel, waardoor het dus aannemelijk is dat de hoeveelheid Bisfenol A hoger is geworden.”

Milieu

Dat het college zo lang de tijd neemt om de vragen te beantwoorden kan wel eens een veeg teken zijn, stelt De Leeuw. “De politieke partijen die het milieu hoog in het vaandel hebben staan, moeten zich misschien eens achter de oren gaan krabben. We weten al dat vogels zich op de wieken doodvliegen, dat de slagschaduw problemen geeft bij een aantal mensen en dat windturbines een laagfrequent geluid veroorzaken. Maar de gevolgen van Bisfenol A zijn natuurlijk veel ernstiger, want daarbij is de volksgezondheid voor iedereen in het geding. En dat is toch het allerbelangrijkste.”

Pure verwennerij voor jouw auto.

FNV Almere viert successen tijdens uitzonderlijke avond

Meer

Agenda

Lezing: Vrijmetselarij en het Egyptisch Dodenboek
maandag 18 maart 2024 20:00 tot 22:00

Repair Café Regenboogbuurt
dinsdag 19 maart 2024 19:00 tot 21:30

Repair Café Tussen de Vaarten
woensdag 20 maart 2024 19:30 tot 21:30

Klimaatcafé op 2
donderdag 21 maart 2024 19:30 tot 21:30

Jazz op de donderdag ft. Finn Peters
donderdag 21 maart 2024 19:30 tot 20:30

"Cultuur café Live!" ft. Catarina & friends
vrijdag 22 maart 2024 19:30 tot 22:00

“Magische Avond met MARIETTA PETKOVA (piano)"
vrijdag 22 maart 2024 19:30 tot 21:15